

Türk Ceza Muhakemesi Hukukunda Temyizde Sebep Gösterme ve Buna Bağlı Olarak Sebebe Bağlı İnceleme Zorunluluğu^{(*)(**)}

Giving Reasons and Accordingly Obligation of Examination Limited to Alleging Reasons in Appealate Review in Turkish Criminal Procedure Law

Aylin KUL YENİGÜL^(***)

Öz:

Temyiz nedenlerinin gösterim biçimi ve incelemenin sınırlarının çizilmesi birbiri ile doğrudan bağlantılıdır. Türk Ceza Muhakemesi Hukuku'nda temyizde sebep gösterme ve temyizde sebeple bağlı inceleme hem uygulamada hem öğretide hep tartışmalı olmuştur. CMK'nın istinafa ilişkin hükümlerinin yürürlüğe girmesi ile bu tartışmalar daha da derinleşmiştir. Kanunun ilgili hükümlerinin yürürlüğe girmesi ile artık temyiz incelemesinde yalnızca Bölge Adliye Mahkemesi denetiminden geçmiş ve temyiz yolu açık kararlar sadece hukuksal yönden incelenebilecektir. Bu sebeple temyiz nedenlerinin ileri sürülüş biçimi sebeple bağlı inceleme zorunluluğundan dolayı bir kat daha değer kazanmıştır. Bu noktada, Ceza Muhakemesi Kanunu'nun temyize ilişkin düzenlemelerine bakıldığında, hukuki yönden yapılan denetim ve maddi olay denetimi ayrımının büyük önem arz ettiği görülecektir. Bu ayrımın iyi anlaşılması uygulamada verilecek kararlar bakımından da yol göstericidir. Nitekim uygulamada birbirinden çok farklı kararlar verildiği görülmektedir. Öğretideki karşıt görüşler ve tartışmalarla birlikte uygulayıcıların çözüm arayışları günümüzde hâlâ devam etmektedir. Bu konuda net ve tartışmalara yol açmayacak çözüm arayışları da sürmektedir.

Anahtar Kelimeler:

Temyiz Nedenleri, Sebep Gösterme, Sebeple Bağlılık, Hukuki Denetim, Maddi Olay Denetimi.

^(*) Hakem denetiminden geçmiştir.

Makalenin geliş tarihi: 15.12.2022 - Makalenin kabul tarihi: 11.05.2023.

^(**) Bu çalışma, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Doktora Programı'nda hazırlanmış ödevin güncellenmiş hâlinde ibarettir.

^(***) İstanbul Üniversitesi, Kamu Hukuku Doktora Öğrencisi, LL.M, İstanbul-Türkiye,
E-posta: aylinkulyenigul@gmail.com,
Orcid ID: <https://orcid.org/0000-0002-4762-0907>.

Abstract:

How the grounds for appeal are presented and the delimitation of the review are directly linked. In Turkish Criminal Procedure Law, giving reasons in appeal and examination based on reason in appeal have always been controversial both in practice and in doctrine. In conjunction with the entry into force of provisions of Law of Criminal Procedure relating to appeal, the discussions got even deeper. After this change, cassation became a legal stage that examine the decisions after controlling of Regional Court of Appeal. This examining could be only juridically. Accordingly, way of giving reasons came into prominence due to obligation of examination limited to alleging reasons. Considering the regulations of the Criminal Procedure Code on cassation it will be seen that the distinction between the juridical inspection and the material fact inspection is of great importance. As a matter of fact, it is seen that very different decisions are made in practice. With the opposing views and debates in the doctrine, the search for solutions by practitioners still continues today. In this regard, the search for a clear and non-controversial solution continues.

Keywords:

Cassation Reasons, Giving Reasons, Obligation of Examination Limited to Alleging Reasons, Juridical Inspection, Material Fact Inspection.

GİRİŞ

Türkiye’de yeni Ceza Muhakemesi Kanunu’nun (CMK) yürürlüğe girdiği günden 2016 yılına kadar, Kanun’da düzenlenmiş olan istinaf kanun yolu uygulama alanı bulamamıştır. Yargıtay’ın eski uygulamasının devam ettiği bu süreçte eski kanun dönemindeki temyize ilişkin hükümler uygulanmaya devam etmekteydi. CMK’nın istinafa ilişkin hükümlerinin 20.07.2016 tarihinde¹ yürürlüğe girmesiyle ve ardından Bölge Adliye Mahkemeleri’nin (BAM) göreve başlamasıyla birlikte Yargıtay, temyiz aşaması bakımından artık, BAM denetiminden geçmiş ve temyiz yolu açık kararların yalnızca hukukî yönden inceleme yetkisini haiz bir kanun yolu aşaması hâline gelmiştir.

İstinaf ise, ilk derece mahkemesi kararlarına karşı hem maddi olay yönünden hem de hukuki yönden inceleme yapabilen bir ikinci derece mahkemesi olarak görev yapmaya başlamıştır. İstinaf incelemesi açısından, Cumhuriyet Savcısı dışında temyize başvurma yetkisi olanlar bakımından gerekçe gösterme zorunluluğu aranmamıştır². Bununla birlikte istinaf başvurusunun başarılı olmasını arzu eden müdafî veya vekilin istinafta gerekçe göstermesi gerekli ve önemlidir. Kanun yoluna giden süjenin hükmün hangi noktasının hatalı olduğunu göstermesi hem yararlı hem de etkili olacaktır³. Bu durumda istinaf

¹ 7 Kasım 2015 Tarihli ve 29525 Sayılı Resmî Gazete.

² Mustafa Ruhan Erdem / Candide Şentürk, Ceza Muhakemesinde Kanun Yolları, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2018, s. 108.

³ Feridun Yenisey / Ayşe Nuhoğlu, Ceza Muhakemesi Hukuku, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2021, s. 923.

mahkemesi incelemenin kapsamını ve hangi delillerin yeniden ele alınacağını zamandan ve emekten tasarruf ederek değerlendirebilir. Ayrıca BAM sebep gösterilmiş olmasa bile istinaf başvurusunun amaç, konu ve kapsamını açığa kavuşturmak bakımından başvuruca soru sorabilir⁴.

Temyiz aşamasında ise, BAM'ların göreve başlaması ile birlikte sebep gösterme bakımından yeni bir döneme girilmiş ve temyiz başvurusunda başvuruca sebebe gösterme zorunluluğu getirilmiştir ki çalışmamızın ana konusu budur.

Çalışmamızda, esas olarak sebep gösterme zorunluluğuna ilişkin farklı görüşleri ve tartışmaları, ana hatları ile derli toplu bir hâle getirip öz bir şekilde sunmaya çalıştık. Bununla beraber meselelere ilişkin görüşlerimizi de ortaya koyarak, ilgili olduğu ölçüde sebeple bağlı temyiz incelemesini de ele almaya çalışacağız.

I. TEMYİZ NEDENLERİ, SINIFLANDIRILMASI VE BU NEDENLERİN KAPSAMI

Ceza Muhakemesinde temyiz nedenleri hükmün ne bakımdan ve hangi kısmının hatalı bulunduğunu ve buradan hareketle bozulması gerektiğinin talep edildiğini gösteren nedenlerdir. Bu nedenler maddi hukuka ilişkin olabileceği gibi muhakeme hukukuna ilişkin de olabilir. Temyiz nedenleri, ilerleyen kısımlarda açıklanacağı üzere CMK'da öngörülen süreler içerisinde ve usulüne uygun olarak ileri sürüldüğünde temyiz başvurusu Yargıtay tarafından incelemeye alınacaktır.

A. Temyiz Nedenleri

Temyiz, ancak hükmün hukuka aykırı olması nedenine dayanır. Bir hukuk kuralının uygulanmaması veya yanlış uygulanması hukuka aykırılıktır⁵. (CMK m.288) Hüküm kurulurken yapılan hata ile verilen karar arasında nedensel bir ilişkiyi ortaya koyan normatif bir bağlantı bulunması şarttır⁶. İfade etmek gerekir ki temyiz nedeni hükmü etkilediği ölçüde önemlidir ve bozma gerektirir. Hükmü etkilemeyen hukuka aykırılıklar bozma nedeni sayılamayacaktır. Yargıtay sadece hükmü etkileyecek nitelikteki hukuka aykırılıklar nedeniyle hükmü bozabilir (CMK m.302/2) ancak hukuka kesin aykırılık halleri burada istisna

⁴ Bahri Öztürk / Durmuş Tezcan / Mustafa Ruhan Erdem / Özge Sırma Gezer / F. Yasemin Saygılar Kırıt / Esra Alan Akcan / Özdem Özaydın / Efser Erden Tütüncü / Derya Altınok Villemin / Mehmet Can Tok, *Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku*, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2020, s. 708, 709.

⁵ Serap Keskin Kızıroğlu, 'Türk Ceza Muhakemesi Kanununda Temyiz Yasayoluna İlişkin Değişikliklere Bakış', *Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt: 12, Sayı: 159-160, ss. 179-185, s. 183, "Temyiz nedeni hukuka aykırılık olunca, söz konusu hukuka aykırılık pozitif hukuka aykırılığın yanında yazılı olmayan hukuka da aykırılıktır."

⁶ Öztürk / Tezcan / Erdem / Gezer / Saygılar Kırıt / Akcan / Özaydın / Tütüncü / Villemin / Tok, s. 752.

oluşturur. CMK m.289'daki hukuka kesin aykırılık halleri söz konusu ise burada hükmü etkileyip etkilemediklerine, hüküm kurulurken bu aykırılığa dayanılıp dayanılmadığına bakılmaksızın kararın bozulması gerekir⁷.

Temyiz nedenleri kanunun sistematüğinden hareketle öğretilde genel olarak, maddi hukuka ilişkin ve muhakeme hukukuna ilişkin temyiz nedenleri olarak ikiye ayrılmıştır. Muhakeme hukukuna ilişkin temyiz nedenleri de kendi içerisinde mutlak ve nispi (mutlak olmayan) muhakeme nedenleri olarak ikiye ayrılmaktadır.

1. Maddi Hukuka İlişkin Temyiz Nedenleri

Maddi hukuktan anlaşılması gereken ceza hukuku kuralları dahil olmakla beraber yalnız bununla sınırlı olmayarak, her türlü hukuk kuralıdır⁸. Maddi hukuka ilişkin temyiz nedenleri ise, olaya söz konusu hukuk kuralının uygulanıp uygulanmadığı yahut doğru uygulanıp uygulanmadığıdır⁹. Bir fiilin bir suç meydana getirip getirmediği, herhangi bir nitelikli hâlin uygulanmasını gerektirip gerektirmediği gibi nedenler maddi hukuka ilişkindir¹⁰. “*Bir eylemin hangi suçu oluşturduğu, hangi kanun maddesinde tanımlandığı, hangi ağırlatıcı veya hafifletici sebebi gerektirdiği, maddi hukuka ilişkin hukuka aykırılık halleridir ve bu nedenlerin bulunması hükmün bozulmasını gerektirir*”¹¹. Yaptırım türünün doğru belirlenmesi, alt ve üst sınırlar arasında uygun ceza tayini, adli para cezası veya seçenek yaptırımların doğru uygulanıp uygulanmadığı, tekerrür hükümlerine ilişkin hususlar da maddi hukuka ilişkin temyiz nedenleridir. Ayrıca mahkeme tarafından kararın gerekçesinde yapılan örneğin boşluk bulunması, şüpheden sanık yararlanır ilkesinin ihlal edilmesi, mantık hatalarının bulunması ve hayatın olağan akışına aykırılıklar gibi hatalar bulunması halinde de maddi ceza hukukuna aykırılıktan bahsedilecektir¹².

Maddi ceza hukukuna aykırılık daima hükmü etkiler¹³. Örneğin suç tipinin belirlenmesindeki hatalar gibi, sözelimi aslında dolandırıcılık suçunu oluşturan fiilin hırsızlık olarak belirlenmesi yanlış ceza tayinine yahut aslında

⁷ Erdem / Şentürk, s. 200.

⁸ Erdem / Şentürk, s. 211, Öztürk / Tezcan / Erdem / Gezer / Saygılar Kırıt / Alan Akcan / Özaydın / Tütüncü / Altınok Villemin / Tok, s. 752, Yazarlar burada “Maddi hukuka (ceza hukukuna) ilişkin temyiz nedenleri” ifadesine yer vererek maddi hukuka ilişkin temyiz nedenlerini ceza hukuku alanı ile sınırlamışlardır.

⁹ Erdem / Şentürk, s. 211.

¹⁰ Öztürk / Tezcan / Erdem / Sırma Gezer / Saygılar Kırıt / Alan Akcan / Özaydın / Tütüncü / Altınok Villemin / Tok, s. 752.

¹¹ Behiye Eker Kazancı, Ceza Muhakemesi Hukukunda Temyiz, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2021, s. 333.

¹² Eker Kazancı, s. 221.

¹³ Yenisey / Nuhoğlu, s. 983, Keskin Kızıroğlu, 184.

suç oluşturmayan beddua niteliğinde bir sözün hakaret suçunu oluşturduğunun tespiti beraat yerine ceza verilmesine neden olabilecektir. Bu gibi durumlarda hiçbir şekilde hukuka aykırılığın hükmü etkilemediği ifade edilemeyecektir. Bu halde maddi ceza hukukuna aykırılık daima bozma nedeni olarak nazara alınmalıdır.

2. Muhakeme Hukukuna İlişkin Temyiz Nedenleri

Muhakeme hukukuna ilişkin temyiz nedenleri, hâkimin karara ulaşırken gideceği yolları ve bu yolları nasıl kullanacağını gösteren kuralların ihlâline ilişkindir. Bu kurallar da maddi hukuka ilişkin kurallar kadar kıymetlidir¹⁴. Bununla birlikte ceza muhakemesinde, kural olarak, tüm muhakeme hatalarının işlemin tekrarlanması suretiyle giderilebileceği kabul edilmiştir¹⁵.

Muhakeme hukukuna aykırılık ilk derece aşamasında ortaya çıkmışsa, istinaf aşamasında BAM tarafından inceleme konusu yapılarak düzeltilmesi sağlanabileceği gibi istinaf aşamasında gözden kaçmış olabilir yahut bu hukuka aykırılık doğrudan istinaf aşamasında da ortaya çıkmış olabilir. Örneğin yeminle dinlenmesi gereken bir tanık, ilk derece yahut istinaf aşamasında yeminsiz dinlenmişse bu bir muhakeme hukukuna aykırılıktır. Bu ve benzeri herhangi bir muhakeme hukuku aykırılığı temyiz aşamasında Yargıtay tarafından nazara alınabilir. Bununla birlikte muhakeme hukukuna aykırılığın mutlaka duruşmalar aşamasında ortaya çıkmış olması da gerekmez¹⁶.

Muhakeme hukukuna aykırılıklar maddi hukuka ilişkin olanlar gibi her halükârda hükmü etkilemiş olarak kabul edilemezler. Hükmün esasına etkili olmayan ve bozmadan sonra kurulacak hükmü de değiştirmeyecek olan muhakeme hukukuna ilişkin aykırılıklar bozma nedeni yapılamayacaktır¹⁷. Yargıtay'ın da görüşü bu yöndedir¹⁸. Bununla birlikte, Yargıtay temyiz incelemesinde bir

¹⁴ Yenisey / Nuhoğlu, s. 983, “Nasıl ki usta eline ilk geçen aleti değil, işine yarayanı kullanırsa hâkim de somut olayda en iyi şekilde muhakeme yapabilmek için normları değerlendirir ve en uygun normu araştırıp kullanır.”

¹⁵ Erdem / Şentürk, s. 198.

¹⁶ Eker Kazancı, s. 177.

¹⁷ Keskin Kızıroğlu, 184.

¹⁸ Yargıtay Ceza Genel Kurulu, 2011/11-300 Esas, 2012/63 Karar sayılı, 28.02.2012 Tarihli Karar, “Hükmün esasına etkisi bulunmayan yargılama hukukuna ilişkin aykırılıkların, temyiz incelemesi aşamasında dosyanın esasına girilmeden önce bozma nedeni yapılması, Anayasanın 141. maddesinin 4. fıkrasının “davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması, yargının görevidir” şeklindeki hükmüne ve usul ekonomisine aykırı olacak, yargılamanın uzamasına ve yeni yargılama giderlerine yol açacak, aynı zamanda Anayasa'nın 90. maddesi uyarınca iç hukuk normu haline gelen ve yasaların aynı konuda farklı düzenleme getirmesi durumunda bile uygulanması zorunlu olan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin “Adil Yargılanma Hakkı” başlıklı 6. maddesinin “herkes gerek medeni hak ve yükümlülükleri ile ilgili nizalar, gerek cezai alanda kendisine karşı serdedilen bir isnadın esası hakkında karar verecek olan kanuni, müstakil ve ta-

hukuka aykırılık tespit ettiğinde bunu bozma nedeni yapamayacak olsa bile başka bir nedenle hükmü bozacak ise dilekçede açıklanmış olmasa bile saptanan bütün diğer hukuka aykırılık hâllerini de ilâmda gösterir. (CMK m.302/3)

Muhakeme hukukuna aykırılığın hükmü etkilemiş olup olmadığına ilişkin olarak yapılacak incelemede, kural uygulansaydı yahut doğru uygulan- saydı kararın daha farklı olabileceğine ilişkin bir ihtimal bozma için yeterlidir. Hukuka aykırılığın karar üzerinde etki yapmış olma olasılığı yeterli olup kararın hukuki hataya dayandığı göz ardı edilemediğinde bile temyiz başvurusu kabul edilecektir. Nitekim burada mutlak bir ispat koşulu aranmaz ve bu husustaki ispat yükü de Yargıtay'ın temyiz incelemesini yapan merciindedir¹⁹.

Yargıtay muhakeme kuralına aykırılık iddiasıyla yapılan temyiz başvurusunu incelerken, hem muhakeme kuralının doğru tespit edilerek doğru uygulanıp uygulanmadığını hem de kuralın uygulandığı olayın doğru belirlenip belirlenmediğini denetleyecektir²⁰.

Kanun koyucu, CMK m.289'da tahdidi olarak saydığı muhakeme hukukuna ilişkin bazı hukuka aykırılıkları çok önemli gördüğünden ya da bu hukuka aykırılıkların varlığında olası bir nedenselliğin ispatının çok zor olması nedeniyle, bunların hükmü etkileyip etkilemediğine bakılmaksızın kesin olarak bozma nedeni yapılması gerektiğini düzenlemiştir²¹. Bunlar muhakeme hukukuna ilişkin kesin hukuka aykırılık halleridir ve Yargıtay bu hukuka aykırılıkları tespit ettiği takdirde hükmü etkileyip etkilemediğine bakmaksızın bozma nedeni yapmak zorundadır. Çalışmamızın kapsamı ve sistematığımız bakımından gerekli görmediğimizden bu hukuka aykırılıkları tek tek açıklamayı tercih etmekteyiz.

rafsız bir mahkeme tarafından davasının makul bir süre içinde hakkaniyete uygun ve aleni surette dinlenmesini istemek hakkını haizdir" şeklindeki düzenlemesine de aykırılık oluşturacaktır. Bu durum karşısında, hükmün esasına etkili bulunmayan ve bozmadan sonra kurulacak hükmü de değiştirmeyecek olan yargılama hukukuna ilişkin aykırılıklar, temyiz incelemesi sırasında hükmün esasının incelenmesine geçilmeden önce bozma nedeni yapılmamalı, ancak hükmün bozulmasını gerektiren başka bir hukuka aykırılığın bulunması durumunda, anılan hukuka aykırılığa da yer verilmek suretiyle hükmün bozulması yoluna gidilmelidir. Somut olay bu açıklamalar ışığında değerlendirildiğinde; Hazır bulundukları duruşmada şikayetçinin davaya katılma istemi üzerine sanık ve müdafinin diyecekleri sorulmadan katılma isteminin kabulüne karar verilmesi hukuka aykırılık oluşturmakta ise de; sanık ve müdafinin katılma kararından haberdar olmaları, katılma kararı verildikten sonra yapılan duruşmalarda hazır bulunmalarına rağmen katılma kararı konusunda bir itirazda bulunmamaları hükmü temyiz eden sanık müdafinin temyiz dilekçesinde de bu konuya ilişkin bir itirazının olmaması karşısında, nispi nitelikteki bu hukuka aykırılığın esasa etkili olduğundan ve savunma hakkının kısıtlandığından söz edilemeyecektir.", <https://www.kararara.com/forum/viewtopic.php?t=59634>, (erişim tarihi: 05.05.2022).

¹⁹ Eker Kazancı, s. 177, Erdem / Şentürk, s. 200.

²⁰ Erdem / Şentürk, s. 199.

²¹ Erdem / Şentürk, s. 200.

B. Maddi Mesele-Hukuki Mesele Ayrımı

İstinaf kanun yolunda ilk derece mahkemesi kararı hem hukuki hem maddi yönden incelerken temyiz incelemesi hükmün yalnızca hukuki yönüne ilişkindir. Nitekim CMK m.294/2'ye göre temyiz sebebi, ancak hükmün hukukî yönüne ilişkin olabilir. Bu nedenle temyiz incelemesi bakımından öne gelen meselenin maddi mesele mi hukuki mesele mi olduğunun tespiti önem arz etmektedir²².

Maddi sorun, ilk derece/esas/olay mahkemesinin sözlülük, yüz yüzelik ve doğrudan doğruyalık ilkelerini göz önünde bulundurarak, geçmişte meydana gelmiş olan olayın ne şekilde cereyan ettiğini ortaya çıkartmasıdır²³. Maddi olaylara ilişkin değerlendirme ilk derece mahkemesine bu değerlendirmenin denetimi ise BAM'a aittir. Yargıtay, kural olarak maddi olay incelemesi ve denetimi yapamayacaktır²⁴.

Hukuka aykırılık hâkimin olaya en uygun normu bulamaması yahut bulsa da ya yanlış anlaması ya da yanlış uygulamasıdır. İşte temyiz incelemesinde de hukuka aykırılıklar bu şekilde hukuk normunun kullanılması bakımından bir yanlışlık olup olmadığı yönünden hukuki bir araştırmaya tabi tutulacaktır²⁵. O zaman hukuki mesele de; ilk derece veya istinaf mahkemeleri tarafından belirlenmiş olan olayın hukuk normları karşısındaki tavsif²⁶ de denilen hukuki değerlendirme ve bu değerlendirmeden çıkarılan sonuçlardır. Kullanılması

²² Mustafa Ruhan Erdem / Cihan Kavlak, 'Ceza Muhakemesinde Temyiz İncelemesinin Kapsamı ve Sınırları', Yargıtay Dergisi, Cilt: 44, Sayı: 4, 2018, ss. 1419-1478, s. 1424-1425, "*Buradan da ortaya çıkacağı üzere, temyizde hukuksal sorun ve maddi sorun ayrımı büyük önem taşımaktadır. Temyiz ile istinaf arasındaki bu farklılıktan çıkan en önemli sonuç, istinafta (doğrudan doğruyalık ilkesi açısından getirilen sınırlamalar altında da olsa) yeni delil ileri sürme olanağı var iken, temyizde Yargıtay'ın münhasıran kararı hukuksal yönden incelemesinin zorunlu bir sonucu olarak bu aşamada yeni delil ileri sürülmesine olanak bulunmamasıdır.*"

²³ Fahri Gökçen Taner, '5271 Sayılı CMK'nın Temyiz Kanun Yoluna İlişkin Hükümlerinin Yürürlüğe Girmesiyle Ortaya Çıkan Farklılıklar', Ankara Barosu Dergisi, Sayı: 2017/4, 2017, ss. 47-78, s. 55.

²⁴ Sami Selçuk, 'Temyiz Denetiminin Sınırları ve Bu Sınırlara Uymamanın Kaçınılmaz Sancılı Sonuçları/Açmazları/Tehlikeleri', Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Cilt 19, Sayı 2, 2013, ss. 319-361, s. 325, "*Daha baştan belirtmek gerekir ki, eğer bir denetim organı, istinaf yetkisi bulunmadığı, dolayısıyla duruşma yapmadığı/yapamadığı için sadece yollama yargılamasını gerektiren bozma mahkemesi (yargıtay) işlevini yerine getirmek zorunda olduğu halde, dosyadaki tutanaklara göre kanıtları değerlendirerek maddi olayları çözüme bağlıyorsa; o artık ne istinaftır, ne de yargıtaydır (bozma mahkemesi). Gerçekten böyle bir yargı organı, duruşma yapmadığı, yapamadığı için önce istinaf değildir; öte yandan maddi olayları incelendiği ve karar bağladığı için de artık yargıtay değildir.*". Bu konuya ilişkin farklı görüşler ve tartışmalar çalışmanın üçüncü bölümünde karşılaştırılarak ortaya konulacaktır.

²⁵ Yenisey / Nuhoğlu, s. 974.

²⁶ Tavsif kelimesinin Türk Dil Kurumu sözlüğündeki anlamı "*nitelendirme, niteliklerini söyleme*" şeklindedir. Bahsi geçen noktada tavsif kelimesi, belirlenen olayın hukuki nitelendirmesini ifadeden ibarettir.

gereken hukuk normu uygulanmamışsa veya yanlış uygulanmışsa hükmü veren mahkemenin hukuki hata yaptığından hareketle hukuka aykırı karar verdiği iddiası haklı görülecektir²⁷.

Maddi sorun somut olayın nasıl gerçekleştiğine hukuki sorun ise gerçekleşen bu olayın hukuk normları karşısında ne ifade ettiğine ilişkindir²⁸. Yani maddi mesele incelemesi olayın varlığı, yokluğu, var ise onun kim tarafından gerçekleştirildiği konularında oluşan kanıya ilişkinde²⁹ hukuki mesele incelemesi, olayın hukuki adını koyma işinin doğru yapıp yapılmadığına ilişkin bir incelemedir³⁰.

II. TEMYİZDE SEBEP (GEREKÇE) GÖSTERME YÖNTEMİ

Temyiz başvurusunda, temyiz eden, hükmün hangi sebeplerle bozulmasını istediğini göstermek zorundadır. Bu sebepler yalnızca hükmün hukuki yönüyle sınırlıdır. (CMK m.294) Bununla birlikte, temyiz sebeplerini göstermenin belirli bir usulü ve süreleri vardır.

A. Dilekçeler ve Süreler

Temyiz başvurusu, hüküm, temyiz başvurusuna hakkı olanların yokluğunda açıklanmışsa tebliğden, huzurlarında açıklanmışsa tefhimden itibaren 15 gündür. (CMK m.291) Bu süre, başvuru hakkı olanların, temyiz iradelerini ortaya koymaları için kendilerine tanınmış bir süredir. Bu durumda temyiz başvurusunda bulunacak olan kişinin hükmü veren mahkemeye bir dilekçe vererek veya zabıt katibine beyanda bulunarak “hükmü temyiz ediyorum” demesi yerlidir. Uygulamada bu dilekçeye “süre tutum dilekçesi” denilmektedir³¹.

²⁷ Yenisey / Nuhoğlu, s. 974.

²⁸ Taner, s. 55, “Maddi sorun olgusal dünyaya, hukuki sorun normatif dünyaya aittir. Maddi sorunun çözümünde hâkimin kullandığı ölçüt vicdani kanaattir. Buna karşın, hukuki sorunun çözümünde herhangi bir ölçü veya ölçüt değil, mesleki bilgi devreye girer.”

²⁹ Selçuk, s. 333.

³⁰ Selçuk, s. 333. Yazar eserinde “hukuki tanı (teşhis, adlandırma) yargı(lama)sı” başlığı altında hukuki meseleye ilişkin şu ifadelerle yer vermiştir: “Olay(lar) kanıtlanmışsa, yargıç kapalı odasına, birden çoksa yargıçlar görüşme salonuna çekilecek, bu olayın yazılı hukukta nasıl değerlendirildiğine ve adlandırıldığına bakacak(lar)tır. Kanıtlanan olay, hırsızlıktır, dolandırıcılıktır, sahteciliktir, haksız eylemdir, boşanma nedenidir vb. diye bir tanı konulacaktır. Olayın hukuki adını (nomen juris) koymak için, artık tarafların hazır bulunmasına gerek yoktur. Açık, doğrudan, yoğun, yüz yüze, sözlü duruşma da gereksizdir. Yargıç(lar), yasalarla baş başadır; bu kez diyalektiği, olay ve hukuk arasında kuracak(lar)tır. Duruşmayı yapan ya da yapmayan her yargıç buna yetkilidir. Ancak, bu hukuki tanıyı koyabilmek için, artık hukukçu, uzman olmak zorunludur.”

³¹ Taner, s. 64, “Uygulamacılar bu dilekçeye “süre tutum dilekçesi” adını vermektedirler. Son derece yaygın olan bu yanlış tabir, verilen dilekçeyle temyiz süresinin durduğu gibi bir yanılgıyı da beslemektedir. Oysa bu dilekçe verilmekle temyiz gerçekleşmekte ve artık süre sorunu ortadan kalkmaktadır.”

Duruşmada kısa karar kendisine tefhim edilen kişi eğer duruşma zaptı da kendisine sonradan verilecek ise, kararı duyduğu ve anladığı kadarıyla temyiz edip etmeme iradesi göstermeye zorlanmaktadır³². Nitekim kısa karar kendisine duruşmada okunduktan sonra 15 gün içerisinde bir temyiz iradesi göstermeyen kişi temyiz hakkını kaybedecektir. Bununla birlikte duruşmada bulunmadığı için karar kendisine tebliğ edilen başvurucunun tebliğden itibaren 15 günlük süreye sahip olmasının yarattığı eşitsiz durum öğretide haklı olarak eleştirilmektedir³³. Duruşmada hazır bulunarak duyduğu ile yetinmek zorunda olan temyiz başvurucusu ile duruşmaya katılmayıp karar kendisine fiziki olarak tebliğ edildikten ve bu vesileyle kararı iyice okuyup inceleme fırsatı bulunan başvuru arasında gerçekten de adil bir durum olduğu söylenemeyecektir. Kanımızca burada, Alman Ceza Muhakemesi Kanunu'nda olduğu gibi temyiz sebeplerinin gösterilmesi bakımından 1 ay gibi nispeten daha uzun bir süre getirilmesi hem dilekçe içeriğinin kalitesi hem de Yargıtay incelemesinin çerçevesinin çizilmesi sağlanarak temyiz incelemesi bakımından zamandan kazanılması için anlamlı olacaktır³⁴.

Gösterilen bu temyiz iradesine ilişkin dilekçe veya beyanda temyiz sebepleri de ileri sürülebileceği gibi daha sonra bir "ek dilekçe" verilerek temyiz nedenleri ayrıca gösterilebilir³⁵. Nitekim CMK m.295'e göre de temyiz başvurusunda temyiz nedenleri gösterilmemişse, temyiz başvurusu için belirlenen sürenin bitiminden itibaren veya gerekçeli karar daha sonra tebliğ edilmişse bu tebliğden itibaren 7 gün içerisinde hükmü temyiz edilen BAM'a bir ek dilekçe verilerek temyiz nedenleri gösterilebilir. O zaman, gerekçeli karar sonradan tebliğ edilmişse tebliğden itibaren 7 gün içinde yahut istisnai olarak ilk açıklanan karar gerekçeli verilmişse 15 günün bitiminden itibaren 7 gün içinde başvuru temyiz gerekçelerini içeren ek dilekçesini kararı veren mahkemeye sunmalıdır.

³² Erdem / Şentürk, s. 194.

³³ Taner, s. 194.

³⁴ Feridun Yenisey / Salih Oktar, 'Alman Ceza Muhakemesi Kanununun Kanun Yoluna İlişkin Hükmülerinin Türkçe Tercümesi', Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 12, Sayı: 159-160, 2017, ss. 293-313, s. 305, "StPO § 345-Sebebe gösterme süresi: (1) Temyiz talepleri ve talebin sebepleri kanun yoluna başvurma süresinin sona ermesinden itibaren en geç 1 ay içinde hükmü temyiz edilen mahkemeye verilir. Bu süre içinde hüküm henüz tebliğ edilmemiş ise, süre tebliğden itibaren işlemeye başlar. (2) Sanık, bunu sadece, müdafî veya bir avukat tarafından imzalanmış bir yazı verilmesi ile veya tutanağa geçirilmesi sureti ile yapabilir."

³⁵ Yargıtay bazı kararlarında ek dilekçe verilmese dahi, ilk dilekçeden kararın hukuka aykırı olduğu ve bozulması gerektiği yönünde bir irade çıkarılıyorsa tüm hukuka aykırılıkların incelenebileceğini ifade etmektedir, Yargıtay Ceza Genel Kurulu, 2018/545 Esas Sayılı, 2019/504 Karar Sayılı, 27.06.2019 Tarihli Kararı, <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/ceza-genel-kurulu-e-2018-545-k-2019-504-t-27-6-2019>, (erişim tarihi: 05.06.2022).

Burada, öğretide de haklı olarak eleştiri getirilen çelişkili bir duruma işaret etmek zorunludur. Yalnızca temyiz iradesi göstermek yani, “temyiz ediyorum” demek için 15 günlük bir süre verilmiş olup da gerekçeli kararın ilgiliye tebliğinden itibaren ayrıntılı temyiz sebeplerini sunmak için sadece 7 günlük bir süre verilmiş olması çelişkilidir. Ayrıca temyiz başvurusunda bulunacak kişiden, kararın gerekçesini görmeden başvurusunu istemek de adil yargılanma hakkının ihlâli anlamına gelecektir³⁶. Nitekim Anayasa Mahkemesi de gerekçeli karar kendisine tebliğ edilmeden kararın Yargıtay tarafından onandığı olaya ilişkin verdiği bir kararda adil yargılanma hakkının ihlâl edildiğine karar vermiştir³⁷.

Mahkemeler tarafından gerekçenin, kısa karar açıklandıktan sonra yazılması da bazen daha sonra yazdıkları gerekçe ile kısa karar arasında çelişki olmasına yol açmaktadır³⁸. Bu durum da temyize başvuracak olan kişinin dilekçesinde sebep gösterirken zorlanmasına ya da çelişkili sebep göstermek zorunda kalmasına neden olabilecektir. Kanımızca bu durum da adil yargılanma hakkının ihlâlüne neden olacaktır. Nitekim Yargıtay’a göre³⁹ de kısa karar ile gerekçeli karar arasında çelişki bulunması bozma nedeni teşkil edecektir⁴⁰.

³⁶ Erdem / Kavlak, s. 1432.

³⁷ Anayasa Mahkemesi, 2012/1034 Başvuru No.lu, 20.03.2014 Tarihli Kararı, “Kararların gerekçeli olması, davanın taraflarının mahkeme kararının dayanağını öğrenerek mahkemelere ve genel olarak yargıya güven duymalarını sağladığı gibi, tarafların kanun yoluna etkili başvuru yapmalarını mümkün hale getiren en önemli faktörlerdendir. Gerekçesi bilinmeyen bir karara karşı gidilecek kanun yolunun etkin kullanılması mümkün olmayacağı gibi bahsedilen kanun yolunda yapılacak incelemenin de etkin olması beklenemez.”, <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2012/1034>, (erişim tarihi: 20.05.2022).

³⁸ Erdem / Kavlak, s. 1432.

³⁹ Yargıtay Ceza Genel Kurulu, 2011/2-339 Esas, 2012/103 Karar sayılı, 20.03.2012 Tarihli Kararı, “Gerekçeli karar, duruşma tutanağının devamı niteliğinde bulunup, onun hükümlerine tabidir. Nitekim Ceza Genel Kurulunun 27.03.1995 gün ve 53-82, 09.05.1994 gün ve 119-145 ile 02.03.2004 gün ve 29-63 sayılı kararlarında da bu husus açıkça vurgulanmıştır. Bu konu öğretide de değerlendirilmiş, “hüküm fıkrasının tutanağa geçirilip okunmasından sonra gerekçenin hazırlandığı hallerde, hükmün duruşma tutanağından bağımsız biçimde tekrar yazılması, başlık kısmının yasaya uygun olarak düzenlenmesi ve duruşmada hazır bulunanların (hâkim, savcı, kâtip) adlarına yer verilmesi gerektiği” belirtilmiştir... Bu durum karşısında hükmün esasını oluşturan kararın, duruşmada tefhim edilerek hukuken geçerlilik kazanan kısa karar olduğunun kabulünde zorunluluk bulunmaktadır. Duruşmada tefhim olunan kısa karar ile gerekçeli karar arasındaki çelişki, hükmün infazında karışıklığa neden olabilecek bir hukuka aykırılıktır. Gerekçeli kararın, tefhim olunan kısa karar ile çelişki doğuracak şekilde yazılması, tefhimle geçerli hale gelerek hükmün esasını oluşturan kısa kararın sıhhatinin zedelenmesine yol açabilecek ise de, çelişkili durumlarda itibar edilmesi ve infaza esas alınması gereken, tefhimle geçerli hale geldiğinde hiçbir kuşku bulunmayan kısa karar olduğundan, hükmün tabi olduğu yasa yolunun da kısa karara göre belirlenmesi gerekmektedir.”, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, (erişim tarihi: 20.05.2022).

⁴⁰ M. Nedim Bekri, Ankara Barosu Dergisi, ‘Gerekçeli Karar Hakkı’, Sayı: 2014-3, 2014, ss. 203-228, s. 224.

B. Temyiz Nedenlerinin Sunulması

Temyize başvuranın, temyiz nedenlerini temyiz dilekçesinde ya da süresi içerisinde ek dilekçede göstermesi gerektiğine ilişkin olarak herhangi bir ayrık görüş bulunmamaktadır. Anayasa Mahkemesi de kararlarında, temyiz sebepleri bildirilmediğinde temyiz dilekçesinin reddedilmesini ve esasa ilişkin bir inceleme yapılmamasını Anayasa'ya uygun bulmuştur⁴¹. Nitekim Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi de adil yargılanmanın bir unsurunu teşkil eden mahkemeye erişim hakkının mutlak olmadığını, doğası gereği devletin düzenleme yapmasını gerektiren bu hakkın süre v.b. nedenlerle belli ölçüde sınırlanabileceğini kabul etmektedir. Önemli olan bu sınırlamaların, kişinin mahkemeye erişimini, hakkın özünü zedeleyecek şekilde ve genişlikte kısıtlamaması, zayıflatmamasıdır⁴².

Burada ortaya çıkan tartışma temyiz nedenlerinin nasıl gösterileceğine ilişkindir. Öğretide, genellikle, muhakeme hukukuna ilişkin temyiz nedenlerinin sunulması konusunda farklı bir yöntem maddi hukuka ilişkin temyiz nedenlerinin sunulmasına ilişkin farklı bir yöntem benimsendiği görülmektedir.

⁴¹ Anayasa Mahkemesi, 2018/26121 Başvuru No.lu, 28.01.2021 Tarihli Kararı, <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2018/26121>, "Temyiz kanun yoluna başvuru için getirilen kurallar ilgili usul kanunlarında belirli ve öngörülebilir şekilde düzenlenmiştir. Temyize başvuru süresi ve ayrıntılı temyiz gerekçelerinin bildirilmesi için belirlenen ek süre açıkça belirtilmiştir. Gerekçeli kararın tebliğinden sonra başvurucuya detaylı bir dilekçe sunmasına imkân sağlandığı gözetildiğinde müdahalenin başvurucuya şahsi olarak aşırı bir külfet yüklemeyeceği açıktır. Bu kuralların başvurunun temyiz merciinde hakkındaki mahkûmiyeti incelettirme bakımından mahkemeye erişim hakkını engellediği veya aşırı şekilde zorlaştırdığı da söylenemez. Bu noktada hakkında açılan davayı derece mahkemesinde ve sonrasında istinaf mahkemesinde takip eden başvurucudan beklenen, ilgili usul ve süre kuralları çerçevesinde temyiz başvurusunu yapmasıdır. Sonuç olarak kamu yararı ile bireysel menfaat arasındaki denge gözetildiğinde müdahalenin orantılı olmadığı söylenemez", (erişim tarihi: 19.04.2022), Anayasa Mahkemesi, 2019/19852 Başvuru No.lu, 15.9.2021 Tarihli Kararı, "Yargıtay aşamasında temyiz sebeplerinin nelerden ibaret olduğunu temyiz dilekçesinde açıkça belirtmediği, kanunun imkân tanıdığı süre içinde ek dilekçe ile de temyiz sebeplerini belirtmediği açıktır. Anayasa Mahkemesi mahkemeye erişim hakkı kapsamında yaptığı değerlendirmelerde usule ilişkin uygulamanın kişinin mahkemeye erişim hakkını Anayasa'ya aykırı olarak kısıtlayıp kısıtlamadığının göz önüne alınacağını ve yargısal başvuruların birtakım usul kurallarına tabi kılınmasının tek başına mahkemeye erişim hakkını zedelemeyeceğini belirtmiştir. İlgili usul kurallarında da belirtilmesine karşın başvurunun gerekçeli temyiz nedenlerini geçen süre zarfında Yargıtaya sunmadığı görülmektedir. Yargıtayın bu koşullar altında başvurunun temyiz istemini reddetmesinin mahkemeye erişim hakkını engelleyecek veya aşırı derecede zorlaştıracak ölçüde şekilci olduğu söylenemez", (erişim tarihi: 19.04.2022).

⁴² Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Sefer Yılmaz ve Meryem Yılmaz/Türkiye, 611/12, Başvuru No.lu, 17.11.2015 Tarihli Kararı, paragraf 59, [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-160820%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-160820%22]}), (erişim tarihi: 15.04.2022); Eşim/Türkiye, 59601/09 Başvuru No.lu, 17.9.2013 Tarihli Kararı, paragraf 19, [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22fulltext%22:\[%22e%22C5%22Fim%22C3%22BCrkiye%22,%22languageisocode%22:\[%22TUR%22\],%22appno%22:\[%2259601/09%22\],%22documentcollectionid%22:\[%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22fulltext%22:[%22e%22C5%22Fim%22C3%22BCrkiye%22,%22languageisocode%22:[%22TUR%22],%22appno%22:[%2259601/09%22],%22documentcollectionid%22:[%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22]}), (erişim tarihi: 15.04.2022); Edificaciones March Gallego S.A./İspanya, 28028/95 Başvuru No.lu, 19.2.1998 Tarihli Kararı, paragraf § 34, [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-58137%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-58137%22]}), (erişim tarihi: 15.04.2022).

Bir görüşe göre, muhakeme hukukuna ilişkin temyiz nedenleri ortaya konulurken CMK m.301'den (*temyiz istemi usule ilişkin noksanlardan kaynaklanmışsa, temyiz başvurusunda bunu belirten olaylar hakkında incelemeler yapar*) hareketle mutlaka açıkça ve nokta biçiminde neden gösterilmesi gerekirken, maddi hukuka ilişkin olarak genel ifadelerle yer verilmesi yeterlidir. Bu görüşe göre, örneğin; “Bu kararı adil bulmuyorum”, “Kararı hukuka aykırı buluyorum”, “Verilen cezayı uygun bulmuyorum, daha az ceza almalıydım, verilen cezayı hukuka aykırı buluyorum” gibi ifadelerin temyiz incelemesinde maddi hukuka ilişkin bir araştırma yapılması için yeterlidir⁴³. Yargıtay her ne kadar “hükmü temyiz ediyorum”, “kararı kabul etmiyorum” gibi genel geçer ifadelerle yazılmış temyiz dilekçelerine dayalı bir temyiz incelemesi yapamayacak ise de maddi hukuka ilişkin olduğu anlaşılan genel bir itiraz ile ortaya konulan temyiz iradesi maddi hukuka ilişkin her türlü incelemenin yapılması bakımından yeterli olacaktır⁴⁴. Yargıtay'ın da görüşü bu yöndedir⁴⁵. Bu görüşün dayanağı olarak çoğunlukla Alman Hukuku gösterilmiş olsa da -nitekim Alman hukukunda maddi hukuka ilişkin nedenler bakımından ayrıntılı gerekçe sunulması tavsiye edilmesine rağmen böyle bir zorunluluk bulunmamaktadır⁴⁶- bizim kanunumuzun böyle bir yoruma açık olmadığına altını çizmekte fayda görmekteyiz.

⁴³ Erdem / Şentürk, s. 212, Erdem / Kavlak, s. 1456, Keskin Kızıroğlu, 183, Kazım Furkan Ağuş / Oğuz Bandır, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 'Ceza Muhakemesinde Temyiz Kanun Yolu ve Getirdiği Tartışmalar', Sayı: 162, 2022, ss. 105-155, s. 133, 134.

⁴⁴ Ekrem Çetintürk, 'Ceza Muhakemesinde Temyiz Kanun Yolunda Maddi (Fiili) Sorunun İncelenmesi', Terazi Hukuk Dergisi, Cilt: 14, Sayı: 151, ss. 466-489, 2019, s. 473.

⁴⁵ Yargıtay Ceza Genel Kurulu, 2018/545 Esas Sayılı, 2019/504 Karar Sayılı, 27.06.2019 Tarihli Kararı, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, “Bu kapsamda, muhakeme hukukuna aykırılık iddiasının temyiz nedeni olarak açıkça ileri sürülmesi gerekmektedir. Muhakeme hukukuna aykırılık iddiasına dayanan temyiz taleplerinde Yargıtay hem muhakeme normunun doğru uygulanıp uygulanmadığını hem de ilk derece veya bölge adliye mahkemelerince muhakeme normunun uygulandığı olayın doğru tespit edilip edilmediğini denetleyecektir.... Temyiz nedeninin, maddi hukuk kurallarına aykırılık iddiasına dayanması hâlinde ise maddi hukuk kurallarına aykırılık nedeniyle hükmün temyiz edilmesi yeterli olup cezaî yaptırımların kişiler üzerindeki telafisi mümkün olmayan ağır sonuçları da gözetenilerek somut olayda adaleti gerçekleştirme ve doğru bir hüküm oluşturma ile yükümlü olan Yargıtayca dosyaya yansıyan tüm maddi hukuk kurallarına aykırılıklar tespit edilip temyiz edenin sıfatı da dikkate alınmak suretiyle bozma nedeni yapılması gerekecektir.”, (erişim tarihi: 20.03.2023).

⁴⁶ Feridun Yenisey, 'İstinaf ve Temyiz Kanun Yollarının Türk ve Alman Ceza Muhakemesi Hukuku Sistemlerindeki Karşılaştırması', Temyiz İncelemesinde Hukukilik Denetiminin Sınırları-Türk Hukuku İstinaf Reformu Sonrası Mukayeseli Hukuk Sempozyum Bildirileri Kitabı, 2018, s. 129, Nitekim Alman Ceza Muhakemesi'nde, “... maddi ceza hukukuna aykırılık iddia ediyorum dersiniz hiçbir gerekçe ileri sürmenize gerek yoktur. Davanız Alman Yargıtay'ında görülüyor. Ama muhakeme hukukuna aykırılık iddiasında bulunuyorsanız yani ilk derece muhakemesinde bir usul hatası yapıldığını iddia ediyorsanız, o zaman çok ayrıntılı gerekçeli, ilk derece mahkemesinin yaptığı hukuka aykırılıkları, hataları nokta nokta ortaya koyan, istinaf mahkemesinin yaptığı hukuka aykırılıkları ortaya koyan bir gerekçe yazmanız gerekiyor.” Behiye Eker Kazancı, Ceza Muhakemesi Hukukunda Temyiz, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2021, s. 113.

Bizim de katıldığımız bir diğer görüşe göre ise, dayanılacak temyiz nedeni ister maddi hukuka ilişkin olsun ister muhakeme hukukuna ilişkin olsun, nokta biçiminde ve açıkça gösterilmesi zorunludur⁴⁷. Bu görüşe göre, kanunun düzenlenmesinden aksi sonucu çıkarmak mümkün görünmemektedir. Zira kanunda temyiz sebeplerinin gösterilmesinin zorunluluğu bakımından maddi hukuka ilişkin veya muhakeme hukukuna ilişkin olmalarına dair herhangi bir ayrıma gidilmemiştir. CMK tüm temyiz nedenlerinin gösterilmesi bakımından tek bir görüş benimsemiştir. İlk görüşe dayanak olarak gösterilen 301. maddeden anlaşılması gereken ise kanımızca, Yargıtay tarafından her durumda yalnız temyiz başvurusunda belirtilen hususların incelenebilecek olduğu ancak, temyiz istemi usule ilişkin (muhakeme hukukuna ilişkin) eksikliklerden kaynaklanmışsa, temyiz başvurusunda bunu belirten olayların “da” ilave olarak incelenebileceği şeklindedir. Daha açıkça ifade etmek gerekirse, bu madde, maddi hukuka ilişkin başvurularda açıkça bir temyiz nedeni göstermek zorunluluğu olmadığını ifade etmemektedir⁴⁸.

Bu görüşe uygulamada getirilen haklı eleştirilerden biri olarak, sıradan vatandaşın temyiz dilekçesine maddi hukuka ilişkin hataları açıkça yazmasının her zaman pek mümkün olmadığı, dolayısıyla ancak uğradığı haksızlığı genel bir ifade ile dile getirebileceğidir. Bu görüşe katılmak mümkündür. Ancak kanımızca benzer hatta daha kuvvetli bir durum muhakeme hukukuna ilişkin hususların gösterilmesi bakımından da geçerlidir. Hukuk bilgisi olmayan sıradan vatandaşın usule ilişkin yükümlülükleri bilebilmesini beklemek de pek mümkün değildir. Bu nedenle kanımızca Alman Ceza Muhakemesi Kanunu’nda olduğu gibi⁴⁹, hukukumuzda da temyiz nedenlerinin sunulması

⁴⁷ Behiye Eker Kazancı, s. 123, Yenisey, Temyiz İncelemesinde Hukukilik Denetiminin Sınırları-Türk Hukuku İstinaf Reformu Sonrası Mukayeseli Hukuk Sempozyum Bildirileri Kitabı, s. 129, “*Türk hukuku maddi ceza hukukuna aykırılık ile muhakeme hukukuna aykırılığı ayırmadan her ikisini birden aynı pota içerisinde, gerekçe gösterme mecburiyetine bağlamıştır. Burada Alman hukuku ile Türk hukuku arasında çok büyük bir fark var. Bizim kanunumuza göre siz, ilk başta nokta ve gerekçe gösterirseniz eğer dilekçeniz o zaman kabul ediliyor. Sizin başvurunuzu okuyan Yargıtay hakiminin bütün hukuka aykırılıkları o dilekçeden görebilmesi gerekiyor. O halde bir temyiz başvurusu dilekçe gerekçesinin bütün hukuka aykırılıkları nokta nokta söyleyip açıklayan bir belge olması gerekiyor.*”, Yenisey / Nuhoğlu, s. 977, “*Yeni temyiz sisteminde temyiz başvurusunda bulunan şühenin nokta ve gerekçe göstermek mecburiyeti kabul edilmiş, bu yapılmadığı takdirde dosyanın kapağı açılmadan reddedilmesi, temyizde yapılan inceleme sırasında da sadece ileri sürülen noktaların incelenmesi şeklinde çok katı bir düzenleme yapılmıştır... Sözünü ettiğimiz bu kararda maddi ceza hukukuna aykırılık ve muhakeme hukukuna aykırılık ayrımını yapan genel kurul “hüküm adil değil”, “verilen ceza ağır” gibi genel ifadelerle yapılan maddi ceza hukukuna aykırılık iddialarını nokta ve gerekçe göstermek bakımından yeterli kabul etmiştir. Bizce halen yürürlükte olan Kanun, Alman hukukuna dayanan bu yoruma elverişli olmadığı için kanun koyucunun yasayı değiştirerek CMUK sistemine dönmesi sonucu doğabilir, ancak biz bu sonucu arzu etmiyoruz bu çözümü benimsemiyoruz.*”

⁴⁸ Eker Kazancı, s. 123.

⁴⁹ Yenisey / Oktar, s. 305, “*StPO § 345-Sebeup gösterme süresi: ... (2) Sanık, bunu sadece, müdafii veya bir avukat tarafından imzalanmış bir yazı verilmesi ile veya tutanağa geçirilmesi sureti ile yapabilir.*”

bakımından dilekçelere avukat veya müdafî imzası zorunluluğunun getirilmesi, hem temyiz dilekçelerinin kanuna uygun olarak hazırlanarak temyiz nedenlerinin bu şekilde sunulmasına hem de Yargıtay incelemesinin daha verimli bir şekilde gerçekleştirilmesine hizmet etmiş olacaktır. Nitekim Alman hukukundaki bu düzenlemenin gerekçesi olarak da temyiz başvurusunun ciddi bir hukuki işlem olması, sanığın temyize uygun bir gerekçeye sahip olmasının önemi, ayrıca sanık tarafından sunulacak saçma, anlamsız, gereksiz başvurularla temyiz merciin boşu boşuna meşgul edilmesinin önlenmesi gibi sebepler gösterilmektedir⁵⁰.

Tartışılması gereken bir diğer husus ek dilekçe hiç verilmemişse yahut verilen ek dilekçeden de temyiz nedenleri çıkarılamıyorsa⁵¹, Yargıtay'ın inceleme yapıp yapmayacağına ilişkindir. Bir görüşe göre, bu durumda Yargıtay, kararda CMK m.289'daki kesin hukuka aykırılık halleri varsa bu halleri inceleyebilecek ve bozma konusu yapabilecektir⁵². Bu yönde Yargıtay kararları da bulunmaktadır⁵³. Bir diğer görüşe göre ise, temyiz başvurusunda (temyiz dilekçesinde) veya ek dilekçede geçerli sayılabilecek en azından bir temyiz gerekçesi sunulmamışsa, Yargıtay bu temyiz başvurusunu hiçbir şekilde inceleyemeyeceğinden, bir diğer ifade ile dosyanın içine giremeyeceğinden, kararda CMK m.289'daki türden bir hukuka aykırılık olup olmadığını da tespit edemeyecektir⁵⁴. Bu nedenle kesin hukuka aykırılık hallerinin bozma konusu yapılabilmesi için temyize başvuran kişinin en azından geçerli bir temyiz sebebi sunmuş olması gerekir⁵⁵. Nitekim Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun da

⁵⁰ Eker Kazancı, s. 117, 118.

⁵¹ Temyiz nedenleri açıkça gösterilmemiş, ortaya konulamamış veya anlatılamamış olabileceği gibi temyiz dilekçesinin tekrarı biçiminde bir ek dilekçe de sunulmuş olabilir.

⁵² Erdem / Kavlak, s. 1434.

⁵³ Fidan Balcı / Seyithan Öztürk, Yargıtay Kararları Işığında Ceza Yargılamasında İstinaf ve Temyiz, Adalet Yayınevi, Ankara, 2019, s. 404, 405, Yargıtay 4. Ceza Dairesi, 2017/18240 Esas Sayılı, 2017/28507 Karar Sayılı, 20.12.2017 Tarihli Kararı, "Sanık temyiz dilekçesinde herhangi bir sebep göstermemiş ise de 5271 sayılı CMK'nın 289/1. maddesinde temyiz dilekçesi ve beyanında gösterilmiş olmasa da maddede yazılı hallerde hukuka kesin aykırılık var sayılacağı belirtilmesi ve anılan maddenin (g) fıkrasında hükmün 230. madde gereğince gerekçeyi içermemesinin hukuka kesin aykırılık hali olarak düzenlenmesi karşısında temyiz isteğinin kabul edilmesi gerektiği belirlenerek..."

⁵⁴ Balcı / Öztürk, s. 406.

⁵⁵ Yenisey, Temyiz İncelemesinde Hukukilik Denetiminin Sınırları-Türk Hukuku İstinaf Reformu Sonrası Mukayeseli Hukuk Sempozyum Bildirileri Kitabı, s. 129, "Diyelim ki, dosyada hukuka kesin bir aykırılık var, mutlak bozma sebebi var, fakat başvuran bunu söylememiş. O zaman başvuru dilekçesinde bu nokta belirtilmediği için kabule şayan olmayan bu temyiz dilekçesini Yargıtay'ın baştan reddetmesi gerekiyor. Yani siz her gelen dosyayı derinlemesine araştırıp acaba bunda hukuka kesin aykırılık var mı diye bakamazsınız. Bunu da yapmayın, buna gerek yok. Sadece taraflar bunu söyledi ise o zaman inceleyeceksiniz. Fakat diyelim ki gerekçe gösterdi, nokta söyledi, her şeyi söyledi, ama hukuka kesin aykırılık noktasını söylemeyi unuttu. Başka başka hukuka aykırılıklar olduğunu söyledi, ama mahkemenin savunma hakkını kısıtladığını, hukuka aykırı

yeni tarihli kararındaki⁵⁶ görüşü de bu yöndedir. Bu kararda, temyiz nedeni içermeyen temyiz taleplerinin CMK gereği incelenemeyeceğini göz önünde bulundurarak Yargıtay, temyiz nedenlerinin verileceği 7 günlük ek dilekçe süresinin de gerekçeli kararda taraflara tebliğ edilmesi gerektiğini belirtmektedir. Bu karardan da görüleceği üzere temyiz nedenlerinin temyiz başvurusunda açıkça gösterilmesi büyük önem sarf etmektedir⁵⁷.

Burada temyiz başvurusunda bulunan kişi olarak cumhuriyet savcısının da sebep göstermek zorunda olduğunu ifade etmek gerekmektedir. Ayrıca CMK m.295/1 c.2'ye göre "Cumhuriyet savcısı temyiz dilekçesinde, temyiz isteğinin sanığın yararına veya aleyhine olduğunu açıkça belirtir". Öğretide, bu hükmün, savcı bakımından da gerekçe sunma zorunluluğunun olduğu yeni sistemde gereksiz hâle geldiği yönündeki görüşe katılmaktayız. Nitekim cumhuriyet savcısının sunduğu gerekçelerden lehe veya aleyhe olduğu anlaşılabilirliği gibi ileri sürülen nedenlerden bazıları lehe bazıları aleyhe de olabilir⁵⁸.

Eski kanun döneminde dahi, temyiz başvurusunda sebep gösterme zorunlu olmamasına rağmen, gösterilecek sebeplere büyük önem verilmekteydi⁵⁹. Bugünkü sistemde sebep göstermemenin sonucunun temyiz başvurusunun reddi olduğu göz önüne alındığında temyize başvuranın dikkatinin ne denli önemli olduğu açıktır⁶⁰. Öğretide, temyiz dilekçesinde sebep göstermeyen

delil kullandığını, 289'ncu maddedeki noktalardan birini söylemeyi unuttu. Bu takdirde, Yargıtay o kişinin gösterdiği noktalardan bozarken 289. maddeyi görürse, ki görecektir, o zaman kanun 289. maddenin istisna olduğunu söylüyor. Ben bunu böyle anlıyorum ve bu konuda mutlaka üzerinde çalışılması gerektiğini düşünüyorum.", Taner, s. 60, "Ancak mutlak temyiz sebepleri söz konusu olduğunda, bunlar temyiz dilekçesinde gösterilen nedenler arasında olmasalar dahi (en az bir neden gösterilmek kaydıyla), bozma nedeni yapılabilecektir.", Eker Kazancı, s. 124, 125.

⁵⁶ Yargıtay Ceza Genel Kurulu, 2019/9-554 Esas Sayılı, 2021/117 Karar Sayılı, 17.03.2021 Tarihli Kararı, www.kazanci.com, (erişim tarihi: 6.12.2022).

⁵⁷ Eker Kazancı, s. 116, 117.

⁵⁸ Erdem / Kavlak, s. 1435, Taner, s. 67, "1412 sayılı Kanun'da olduğu gibi, 5271 sayılı Kanun'da da savcılık makamına başvurusunun lehe mi yoksa aleyhe mi olduğunu belirtme yükümlülüğü yüklenmiştir (CMUK m.314, CMK m.295). Mülga Kanun döneminde bu belirleme, neden gösterilmeyen bir dilekçede, cezanın ağırlaştırılması yasağının devreye girip girmeyeceğini anlamak bakımından büyük önem taşıyordu. Bu belirlemenin yapılması mülga Kanunda yalnızca temyiz nedeni gösterilmemesi halinde zorunlu olmasına karşın, şimdi herhalde zorunludur. Bu, tüm süjeler için neden göstermenin zorunlu olmasının dolaylı bir sonucudur. Ancak gösterilmesi zorunlu olan neden, temyizcinin lehe mi yoksa aleyhe mi olduğunu büyük ölçüde ortaya koyacağından, bu belirleme işlevsel olarak eskisi kadar önemli olmayabilir."

⁵⁹ Taner, s. 67, Nitekim, "eski sistem bakımından dahi KUNTER «gerekçe göstermeyen müdafî veya katılan vekili görevini yapmış sayılmaz, hele bu iş için devletten para alan Cumhuriyet savcısının sebep göstermeyebilmesini havsala almaz.» ifadelerini kullanmıştır".

⁶⁰ Yarcın Mutlu, Ceza Yargılamasında "Temyiz", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2019, s. 121, <http://earsiv.cankaya.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/20.500.12416/2127/Mutlu%20Yarcin.pdf?sequence=1&isAllowed=y>, "İki sistem arasında temyiz gerekçelerinin sunulması açısından açıkça görülen farkın sebebi de en az

avukatın hukuki ve hatta cezai sorumluluğuna dahi gidilebileceği ifade edilmektedir⁶¹.

III. SEBEP GÖSTERME ZORUNLULUĞUNA BAĞLI OLARAK YARGITAY'IN SEBEPLERLE BAĞLI TEMYİZ İNCELEMESİ

Temyizde sebep gösterme zorunluluğunun Yargıtay incelemesi bakımından yansıması sebeple bağlılıktır. Zira temyize başvuranın hükmün hangi noktalardan hukuka aykırı olduğunu ve incelenmesi gerektiğini göstermesi zorunluluğu ile Yargıtay'ın temyiz incelemesinde başvuruda gösterilen hususlar ile sınırlı olmasına ilişkin hükümlerin tamamı sınırlı temyiz incelemesi amacına hizmet etmektedir⁶². Buna göre Yargıtay temyiz incelemesini CMK m.301'e göre, yalnız temyiz başvurusunda belirtilen hususlar ile temyiz istemi usule ilişkin noksanlardan kaynaklanmışsa, temyiz başvurusunda bunu belirten olaylarla kısıtlı olarak yapacaktır. Yargıtay, temyiz başvurusunda gösterilmeyen bir husus olarak yalnızca CMK m.289'daki kesin hukuka aykırılık hallerine ilişkin bir incelemede bulunabilir. Bu istisnanın haricinde, Yargıtay'ın kendiliğinden görebildiği hukuka aykırılıklar bozma nedeni yapılamayacaktır.

Yargıtay incelemesini gösterilen sebeplerle sınırlı olarak hukuki bir denetim şeklinde gerçekleştirecektir. Nitekim CMK m.288/1'e göre, "Temyiz, ancak hükmün hukuka aykırı olması nedenine dayanır" ve CMK m.294/2'ye göre "Temyiz sebebi, ancak hükmün hukukî yönüne ilişkin olabilir".

A. Yargıtay Tarafından Maddi Meselenin İncelenip İncelenemeyeceği

Ceza Muhakemesi Kanunu, Yargıtay'ın temyiz incelemesini yalnızca hükmün hukuki yönüyle sınırlı tuttuğundan kanunilik ilkesi bakımından kural

bu fark kadar açıktır. CMUK sistemi, gerekçenin temyize başvuran tarafından sunulup sunulmadığını CMK sistemi kadar önemsememiştir. Zira daha önce de belirttiğimiz üzere, CMUK lafzi olarak temyiz kanun yolunu bir hukuki derece kanun yolu olarak görse de uygulamadaki istinaf aşaması eksikliğinden dolayı temyiz merci adeta bir istinaf merci gibi çalışmaktaydı. Öyleyse her ne olursa olsun CMUK sisteminde temyiz merci, temyiz edilen hükmü maddi yönden de inceleyecektir. Yani hükmün verilmiş usulünün yanında hükmün doğru verilip verilmediği hakkında da yorum yapacak ve yaptırım uygulayacaktır. Bu şartlar altında temyize gidenin gerekçesi önemini yitirmektedir. Ancak CMK sisteminde hüküm, temyiz aşamasına gelmeden önce maddi yönden ilk derece mahkemesinden sonra bir kez daha istinaf mahkemesince de incelenmiş bulunacaktır. Artık temyiz merci, incelemede bulunmak için sadece hukuki yöne dayalı somut hukuka aykırılıklar görmek istemektedir. Temyiz muhakemesine bu açıdan bakılınca da başvuranın hangi gerekçeyle temyiz talep ettiği de önem kazanmaktadır.", (erişim tarihi: 5.04.2023).

⁶¹ Taner, s. 67, "Bugünkü sistemde ise gerekçe göstermemek demek, temyiz talebinin reddine ve hak kaybına yol açmak demektir. Bu durumda avukatın hem hukuki, hem de cezai sorumluluğu söz konusu olabilecektir."

⁶² Eker Kazancı, s. 123.

Yargıtay'ın maddi meseleye giremeyeceği şeklindedir. Yani Yargıtay temyiz incelemesini yaparken uyuşmazlığın fiili boyutunu inceleyemeyecektir. Nitekim, olay mahkemesinin duruşmada ortaya koyduğu ve tartıştığı delillere dayanarak vardığı vicdani kanaate, olayın ne biçimde gerçekleştiğine ilişkin tespitine müdahale edemeyecektir. Yargıtay, temyiz incelemesine gelmiş bir olaya ilişkin olarak sübut değerlendirmesi yapamayacaktır. Burada Yargıtay'ın yapması gereken hukuki inceleme, tavsif de denilen, olay mahkemesi tarafından belirlenen maddi meselenin hukuk normları karşısındaki durumudur. Eğer maddi olayın hukuki değerlendirilmesinde bir hata var ise, yani hukuki bir hata söz konusu ise bu temyiz incelemesinin kapsamına girecektir⁶³. Kanun'dan açıkça çıkarılabilen kuralın kabulüne rağmen öğretide bazı tartışmalar mevcuttur. Bu tartışmaların nedeni, Yargıtay'ın denetiminin hukukilikle sınırlı tutulmasının uygulamada bazı sorunlara yol açmasıdır.

B. Uygulamadaki Sorunlardan Hareketle Temyiz İncelemesinin Kapsamının Hukuki Mesele ile Sınırlı Olamayacağı Görüşü

İstinaf kanun yolu yürürlüğe girdikten sonra, Yargıtay'ın temyiz incelemesini yaparken hukukilik denetimi, yani sübuta eren olayın hukuk normları karşısındaki durumuna ilişkin tespitlerin denetimi bakımından yetkili olduğu konusunda şüphe yoktur. Bununla birlikte öğretide ve uygulamada, Yargıtay'ın olay mahkemesinin maddi olaya ilişkin tüm tespitleri ile bağlı olup olmadığı hususunda tartışmalar mevcuttur. İlerleyen paragraflarda açıklanacağı üzere, bazı görüşlere göre, uygulamadaki gerçekler dikkate alındığında, Yargıtay'ın yalnızca hukuki denetimle sınırlı bir inceleme yapmasının mümkün olmadığı, maddi olayın maddi sorununu da denetlemesi gerektiği, hatta bazen buna mecbur olduğudur.

Bu görüşe göre maddi meselenin hukuki meseleden kesin ve katı çizgilerle ayrılması çoğu kez mümkün değildir. Hâl böyleyken, Yargıtay'ın yalnızca hukuki meseleyi incelemesi ve maddi meseleye, olayın oluşuna hiçbir şekilde dokunamaması hayatın gerçekleri ile örtüşmemektedir⁶⁴. Bu görüşe göre, olay mahkemesi olarak ilk derece mahkemesi ya da BAM'ın kararında "*bilimin*

⁶³ Yenisey/ Nuhoğlu, s. 974, Taner, s. 56.

⁶⁴ Naim Karakaya, (Editörler: Feridun Yenisey, Ayşe Nuhoğlu), Yargıtay Ceza Genel Kurulu Kararlarının Değerlendirilmesi (2018-2019), 'Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 2018/13-297 Esas, 2019/461 Karar Sayılı, 28.05.2019 Tarihli Kararı Hakkında Değerlendirme (Akademik Rapor)', Seçkin Yayınevi, Ankara, 2020, s. 435, "*Genel Kurul'a göre ... temyiz incelemesinde incelenecek hukuki mesele, hakkaniyet gereği, maddi meselenin değerlendirilmesini zorunlu hâle getiriyorsa temyiz mahkemesi maddi meseleyi değerlendirebilir. ... istinaf kanun yolunun getirilmiş olmasının temyiz mahkemesinin önceden olduğu gibi somut temyiz denetiminin elverdiği ölçüde maddi soruna girmesine engel olmayacağını belirtmiştir. ... Genel Kurul, maddi sorun ile maddi hukuk normlarının ayrılmaz niteliği gereği hukuki yönden denetimin maddi sorundan ayrılmasının mümkün olmadığını vurgulamıştır.*"

yerleşmiş ilkelerine, genel yaşam deneyimlerine, mantık kurallarına aykırılıklar varsa, ulaşılan sonuç ve gerekçe arasında birbiriyle açıkça çelişen tespitler bulunuyorsa, maddi olay açık, kesin ve tam olarak belirlenememiş ise ve bu nedenle kararın hukuksal yönden denetimine imkân yoksa, Yargıtay maddi olay denetimi de yapabilir, hatta yapmalıdır⁶⁵. Olay mahkemesinin belirlemesi belirsiz, eksik, çelişkili ise yahut mantık veya deneyim kuralları ile çatışıyor, olay mahkemesinin tespitleri ile bağlılık ortadan kalkmalıdır. Bu durumda mahkemenin, elindeki maddi olguları hukuk kurallarına uygun değerlendirip değerlendirmede ve hükme esas alırken hukuk kurallarına bağlı kalıp kalmadığı değerlendirilebilecektir⁶⁶. Yargıtay'ın da uygulamasında hâlâ sübut denetimi yaptığı görülmekle beraber, bazı Ceza Genel Kurulu üyelerinin bu uygulamayı yerinde bulmadıkları karşı oylarına yansımaktadır⁶⁷. Bununla birlikte Yargıtay kararına yansımış başka bir durumda ise Yargıtay'ın maddi olay incelemesi yapabilmesi için söz konusu kararın istinaf denetiminden geçmemesi gerektiği ifade edilmiştir⁶⁸.

⁶⁵ Erdem / Kavlak, s. 1460, 1461.

⁶⁶ Eker Kazancı, s. 173.

⁶⁷ Yargıtay Ceza Genel Kurulu, 2018/545 Esas Sayılı, 2019/504 Karar Sayılı, 27.06.2019 Tarihli Kararı, Üç Ceza Genel Kurulu Üyesinin katıldığı karşı oy gerekçesinin ilgili kısmını önemli bulduğumuz için ekliyoruz, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, "Yargıtay hukuk sorunu ile olay sorununu ayırmalı, duruşma yapamadığı için de yerel mahkemenin yerine geçerek olay sorununu tüm yönleri ile incelememeli, eylemin varlığı yokluğu, kanıtların yeterliliği, delillerin yanlışlığı veya yansızlığı gibi konulara bakmamalı, varlığı kabul edilen olayı doğru nitelermeye odaklanmalı, yerel mahkemenin hukuksal değerlendirmesinin yerinde olup olmadığını incelemelidir. ... Failin iç ve psikolojik dünyasını ilgilendiren suç kastının var olup olmadığını, var ise hangi suç kastını taşıdığını ve kast türlerinden hangisi olduğunu belirlemek bir olay sorunu, yani maddi sorundur. Zira, bir olayda sanığın iç dünyasını ilgilendiren kastının belirlenmesi ortaya koyduğu söz ve davranışlara bakılarak belirlenmektedir. Sanığın söz ve davranışlarının belirlenmesi ise tipik maddi olayın belirlenmesi işi olup tamamen ilk derece ve istinaf mahkemesinin görev alanına girmektedir. Somut olayda da sanığın bilinçli taksirle mi, yoksa olası kastla mı hareket ettiğinin belirlenmesi için, olay sırasındaki hızının, alkollü olup olmadığının ve düzeyinin, kırmızı ışık ihlali yapıp yapmadığının, tanık beyanlarının, bilirkişi raporlarının, tarafların ilişkilerinin ve sair yönlerinin saptanması ve değerlendirilmesi gerekmektedir. Bunların tespit ve değerlendirilmesi ise tamamen maddi sorundur, diğer bir ifadeyle geçmişte yaşanan bir olayın nasıl meydana geldiğinin ortaya çıkartılması faaliyetidir. Bunu yapma görev ve yetkisi ise yukarıda ayrıntıları gösterilen nedenlerle sözlülük, yüz yüzelik ve doğrudan doğruyalık ilkelerine uygun şekilde ilk derece ve istinaf mahkemelerine aittir. Tarafların temyiz dilekçelerinde bozma nedeni olarak gösterilmiş olsa dahi Yargıtay'ın sanığın kastını belirleme yetkisi bulunmamaktadır, esasen bunu ilk derece mahkemesinden daha doğru belirlemesi olanağı da yoktur. Sonuç olarak, sanığın olası kastla hareket ettiğine ilişkin tarafların gösterdiği bir temyiz nedeni bulunmadığı gibi, maddi sorun niteliğinde olan kastın belirlenmesi faaliyetinin ilk derece ve istinaf mahkemesinin görevi kapsamında bulunması nedeniyle, sebeple sınırlı olarak hükmü sadece hukuki yönden denetlemeye yetkili Özel Dairenin bozma kararının yetki aşılarak verildiği ve dolayısıyla hukuka aykırı olduğu nazara alınarak itirazın değişik gerekçeyle kabulüne karar verilmesi gerektiği kanaatinde olduğundan sayın çoğunluğun görüşüne iştirak edilmemiştir.", (erişim tarihi: 20.03.2023).

⁶⁸ Yargıtay Ceza Genel Kurulu, 2017/16-956 Esas, 2017/370 Karar No.lu, 26.09.2017 Tarihli Kararı, Erdem / Kavlak, s. 1459, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, "Şayet karar tersinden okunursa, bundan, BAM denetiminden geçen bir kararı artık Yargıtay'ın maddi olay tespiti yönünden in-

Bu görüşü destekleyen argümanlardan biri de yasal düzenlemelerin de bazı yönleriyle Yargıtay'ın maddi olay denetimi yapmasını gerektirdiği şeklindedir. Bu argümana göre, temyiz nedeni olarak maddi sorunların temyiz başvurusunda gösterilemeyeceğine ilişkin açık bir yasal düzenleme bulunmadığından temyize başvuran kişi hem maddi olayın maddi hukuk yönüne ilişkin hem de hukuki yönüne ilişkin temyiz nedenleri ileri sürebilecektir. Bu durumda Yargıtay'ın, eğer maddi olayın sübutu daha önce olay mahkemesi tarafından hatalı veya eksik olarak belirlenmişse yerinde bir hukukilik denetimi de yapamayacağı düşünüldüğünde, Yargıtay tarafından, maddi olaya ilişkin denetime de girilmesi zorunludur⁶⁹. Burada sırf Kanun temyiz başvurusunda maddi olaya ilişkin temyiz gerekçesi sunmayı açıkça yasaklamadı diye aynı Kanun'un açıkça Yargıtay'ın yalnızca hukukilik denetimi yapmasına izin veren hükmünü göz ardı etmeyi yerinde görmediğimizi belirtmekte fayda bulunmaktadır.

Sonuç olarak bu görüşe göre, istinaf kanun yolunun getirilmiş olmasının temyiz mahkemesi olan Yargıtay'ın olayın elverdiği ölçüde maddi soruna girmesine de engel olmayacağı, hatta temyiz kanun yolunda içtihat birliğinin sağlanmasının somut dava üzerinden yapılacak incelemeler ile gerçekleşebileceği de dikkate alındığında Yargıtay'ın maddi olay denetimi yapmaya devam etmesinin mümkün olduğu kabul edilmelidir⁷⁰.

Bizim de katıldığımız bir diğer görüşe göre ise, temyiz sebebi olarak sunulan hukuka aykırılıklar ister muhakeme hukukuna ister maddi hukuka ilişkin olsun⁷¹ nokta biçiminde ortaya konulmalı ve Yargıtay tarafından da ancak nokta biçiminde ortaya konulmuş hukuka aykırılıklar inceleme konusu yapılmalıdır. Yargıtay, içtihat mahkemesi olarak yapacağı incelemede, olay mahkemesi tarafından değerlendirilen olayın, yüz yüzelik, doğrudan doğruyalık ve çelişmelilik ilkeleri gereği sübuta erdiği varsayımından hareket ederek sübuta erdiğini kabul edecek ve olay mahkemesinin vicdani kanaatine dokunamayacaktır. Bu nedenle delillerin olay mahkemesince yanlış değerlendirildiği veya olayın oluş şeklinin yanlış tespit edildiği gibi gerekçeler tem-

celeyemeyeceği sonucu çıkarılabilir. Bunun sonucu olarak da, artık istinaf incelemesinden geçerek Yargıtay'ın önüne gelen mahkeme kararları bakımından Yargıtay önceki uygulamasını terk edecek ve münhasıran hukuksal denetimle sınırlı bir inceleme yapacaktır.", (erişim tarihi: 20.03.2023).

⁶⁹ Çetintürk, s. 475, detaylı açıklamalar için bakınız aynı eser s. 473 vd.

⁷⁰ Keskin Kızıroğlu, 185.

⁷¹ Yenisey/ Nuhoğlu, s. 983, "Maddi ceza hukukuna aykırılıklar hükmü daima etkilidir. Suç tipinin belirlenmesindeki hata, fiilin suç olarak cezalandırılmasına veya beraat kararı verilmesine neden olur. Ancak bu maddi ceza hukukuna aykırılığın temyiz yoluna başvurulurken nokta biçiminde konmuş olması şarttır."

yiz sebebi olarak ileri sürülemez ve temyiz incelemesinde de denetlenemez⁷². İstinaf mahkemesinin ikinci derece olay mahkemesi olarak görev yaptığı bir sistemde artık Yargıtay'ın yapması gereken denetim tavsif ile sınırlı olmalı ve CMK m.294/2 ile açıkça düzenlendiği üzere temyiz mahkemesinin inceleme alanı hukuki mesele ile kısıtlı hâle getirilmelidir⁷³.

“Özetle, yargıtay yargıcı, davanın (esasın) değil, kurulan hükmün yargı-cıdır. Matematik ve mantıksal kesinlikte bir sonuçtur, bu. O nedenle de den-miştir ki; Yargıtay, yasanın yorumunu her zaman denetler. Yargıtay, olayların kanıtlanması yargısını asla kuramaz”⁷⁴.

SONUÇ

Türk Ceza Muhakemesi Hukuku'nun kanun yolu pratiğine istinaf kanun yolunun da eklenmesiyle birlikte artık Yargıtay'ın temyiz incelemesinin sınırlarının ve kurallarının açıkça ortaya konulması gerekmiştir. Öğretideki farklı görüşlerin yanı sıra Yargıtay uygulamasında da tam bir yeknesaklık olduğunu söylemek mümkün görünmemektedir.

Bugün temyiz başvurularında muhakeme hukukuna ilişkin gerekçelerin gösterilmesinde nokta atışı bir gösterim biçimi genel kabul gören görüş olsa da maddi hukuka ilişkin gerekçelerin nasıl gösterileceğine ilişkin olarak hem öğretide hem uygulamada farklı görüşler bulunmaktadır. Benzer şekilde, sebep gösterme zorunluluğunun idrakında olduğu gibi Yargıtay'ın sebeple bağlı incelemesinin sınırlarında da maddi olay denetiminin yapılıp yapılamayacağı bakımından birbirinden farklı görüş ve uygulamalar bulunmaktadır.

Çalışmanın önceki kısımlarında farklı görüşlere yer vererek açıklamaya çalıştığımız üzere biz kanunilik ilkesinin ışığında görüş oluşturma çabasını taşımaktayız. Bu nedenle uygulamadaki sorunları anlamakla beraber bu sorunlara kanunun açık lafzına hilafen çözüm üretmenin doğru olmayacağı ka-naatindeyiz.

Açıklanan nedenlerle temyize başvuran bakımından hem maddi hukuka ilişkin temyiz gerekçelerinin hem de muhakeme hukukuna ilişkin temyiz nedenlerinin nokta biçiminde, açıkça gösterilmesi gerektiği, aksi takdirde tem-

⁷² Taner, s. 56.

⁷³ Karakaya, “Gerçekten de maddi ceza hukukuna dair bir hukuki mesele teşkil eden tavsif, temyiz mahkemesince değerlendirilmelidir. ... İstinaf mahkemesi doğrudan doğruluk, yüz yüzelik, çeliş-melilik ilkeleri doğrultusunda inceleme yapma imkânı olan, ikinci derece olay mahkemesidir. Bu imkanlara sahip olmayan temyiz mahkemesi ise içtihat birliğini sağlamak adına hukuka aykırılık denetimi yapmakla görevlendirilmiştir. Temyiz mahkemesince maddi meselenin takdirine çeşitli gerekçelerle dahil olunması, istinaf mahkemesinin “ikinci derece olay mahkemesi” olma özelliğini anlamsız hale getirmektedir. Genel Kurul'un kararını bu yönüyle yerinde bulmamaktayız.”

⁷⁴ Selçuk, s. 335.

yiz dilekçesinin ilgili mahkemece reddedilmesi gerektiği görüşünü benimsiyoruz. Bununla birlikte Yargıtay'ın da yeni sistemde, istinaf mahkemeleri gibi görev yapmasının artık gerekli olmadığını ve bu nedenle olay mahkemelelerinin yerine geçerek bir maddi olay denetimi yapmasının doğru olmadığını düşünmekteyiz. Uygulamada her ne kadar, Yargıtay'ın maddi olayın tespiti bakımından açıkça görülen hatalı tespitleri görmezden gelmesinin hakkaniyete uygun olmayacağı görüşü kabul edilmiş olsa da biz bu görüşe iştirak edememekteyiz. Zira elbette ilk derece ve istinaf mahkemeleri yanlış bir olay belirlemesi yapmış olabilir ancak Yargıtay'ın da her zaman maddi olaya ilişkin doğru bir belirleme yapabileceğini teminat edebilmek mümkün değildir. Bu durumda inceleme konusu olayın sonsuza dek irdelenmesi ve incelenmesi de mümkün olmadığından, temyiz incelemesinin hukukilik denetimi ile sınırlı tutulması bu bakımdan da yerinde olacaktır. Nihayet, her zaman ve her aşamada yanlış bir tespit yapılabilmesi mümkündür ancak bunun sonucu sonsuza dek aynı olayın denetiminin yapılması olmamalıdır. Takdir edilecektir ki, böyle bir mekanizma ne mümkün ne de anlamlıdır.

KAYNAKÇA

- AĞKUŞ, Kazım Furkan / BANDIR, Oğuz, ‘Ceza Muhakemesinde Temyiz Kanun Yolu ve Getirdiği Tartışmalar’, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Sayı: 162, ss. 105-155, 2022.
- BALCI, Fidan / ÖZTÜRK, Seyithan, Yargıtay Kararları Işığında Ceza Yargılamasında İstinaf ve Temyiz, Adalet Yayınevi, Ankara, 2019.
- BEKRİ, M. Nedim, ‘Gerekçeli Karar Hakkı’, Ankara Barosu Dergisi, Sayı: 2014-3, ss. 203-228, 2014.
- ÇETİNTÜRK, Ekrem, ‘Ceza Muhakemesinde Temyiz Kanun Yolunda Maddi (Fiili) Sorunun İncelenmesi’, Terazi Hukuk Dergisi, Cilt: 14, Sayı: 151, ss. 466-489, 2019.
- ERDEM, Mustafa Ruhan / ŞENTÜRK, Candide, Ceza Muhakemesinde Kanun Yolları, Ankara, Seçkin Yayınevi, 2018.
- ERDEM, Mustafa Ruhan / KAVLAK, Cihan, ‘Ceza Muhakemesinde Temyiz İncelemesinin Kapsamı ve Sınırları’, Yargıtay Dergisi, Cilt: 44, Sayı: 4, ss. 1419-1478, 2018.
- KARAKAYA, Naim, Yargıtay Ceza Genel Kurulu Kararlarının Değerlendirilmesi (2018-2019), (Editörler: Feridun Yenisey, Ayşe Nuhoglu), ‘Yargıtay Ceza Genel Kurulu’nun 2018/13-297 Esas, 2019/461 Karar Sayılı, 28.05.2019 Tarihli Kararı Hakkında Değerlendirme (Akademik Rapor)’, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2020.
- ÖZTÜRK, Bahri / TEZCAN, Durmuş / ERDEM, Mustafa Ruhan / GEZER, Özge Sırma / SAYGILAR KIRIT, F. Yasemin / ALAN AKCAN, Esra / ÖZAYDIN, Özdem / TÜTÜNCÜ, Efser Erden / ALTINOK VİLLEMİN, Derya / TOK, Mehmet Can, Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2020.
- SELÇUK, Sami, ‘Temyiz Denetiminin Sınırları ve Bu Sınırlara Uymamanın Kaçınılamaz Sancılı Sonuçları/Açmazları/Tehlikeleri’, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Cilt 19, Sayı 2, ss. 319-361, 2013.
- KESKİN KİZİROĞLU, Serap, ‘Türk Ceza Muhakemesi Kanununda Temyiz Yasayoluna İlişkin Değişikliklere Bakış’, Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 12, Sayı: 159-160, ss. 179-185, 2017.
- TANER, Fahri Gökçen, ‘5271 Sayılı CMK’nın Temyiz Kanun Yoluna İlişkin Hükümlerinin Yürürlüğe Girmesiyle Ortaya Çıkan Farklılıklar’, Ankara Barosu Dergisi, Sayı: 2017/4, ss. 47-78, 2017.
- YENİSEY, Feridun / NUHOĞLU, Ayşe, Ceza Muhakemesi Hukuku, Ankara, Seçkin Yayınevi, 2021.
- YENİSEY, Feridun / OKTAR, Salih, ‘Alman Ceza Muhakemesi Kanununun Kanun Yoluna İlişkin Hükümlerinin Türkçe Tercümesi’, Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 12, Sayı: 159-160, ss. 293-313, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2017.
- YENİSEY, Feridun, ‘İstinaf ve Temyiz Kanun Yollarının Türk ve Alman Ceza Muhakemesi Hukuku Sistemlerindeki Karşılaştırması’, Temyiz İncelemesinde Hukukilik Denetiminin Sınırları-Türk Hukuku İstinaf Reformu Sonrası Mukayeseli Hukuk Sempozyum Bildirileri Kitabı, 2018.

Çevrimiçi Kaynaklar

- Anayasa Mahkemesi, 2012/1034 Başvuru No.lu, 20.03.2014 Tarihli Kararı, <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2012/1034>, (erişim tarihi: 20.05.2022).
- Anayasa Mahkemesi, 2018/26121 Başvuru No.lu, 28.01.2021 Tarihli Kararı, “<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2018/26121>”, (erişim tarihi: 19.04.2022).
- Anayasa Mahkemesi, 2019/19852 Başvuru No.lu, 15.9.2021 Tarihli Kararı, <https://www.anayasa.gov.tr/tr/kararlar-bilgi-bankasi/>, (erişim tarihi: 19.04.2022).
- Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Sefer Yılmaz ve Meryem Yılmaz/Türkiye, 611/12, Başvuru No.lu, 17.11.2015 Tarihli Kararı, <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22%3A%22001-160820%22%7D>, (erişim tarihi: 15.04.2022).
- Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Eşim/Türkiye, 59601/09 Başvuru No.lu, 17.9.2013 Tarihli Kararı, <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22%3A%22%20t%20%20C%3BCrkiye%22%2C%22languageisocode%22%3A%22TUR%22%2C%22apno%22%3A%2259601%22%2C%22documentcollectionid%22%3A%22GRANDCHAMBER%22%2C%22CHAMBER%22%7D>, (erişim tarihi: 15.04.2022).
- Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Edificaciones March Gallego S.A./İspanya, 28028/95 Başvuru No.lu, 19.2.1998 Tarihli Kararı, <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22%3A%22001-58137%22%7D>, (erişim tarihi: 15.04.2022).
- Mutlu, Yarcan, Ceza Yargılamasında “Temyiz”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2019, <http://earsiv.cankaya.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/20.500.12416/2127/Mutlu%20Yarcan.pdf?sequence=1&isAllowed=y>, (erişim tarihi: 5.04.2023).
- Yargıtay Ceza Genel Kurulu, 2011/11-300 Esas, 2012/63 Karar sayılı, 28.02.2012 Tarihli Karar, <https://www.kararara.com/forum/viewtopic.php?t=59634>, (erişim tarihi: 05.05.2022).
- Yargıtay Ceza Genel Kurulu, 2018/545 Esas Sayılı, 2019/504 Karar Sayılı, 27.06.2019 Tarihli Kararı, <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/ceza-genel-kurulu-e-2018-545-k-2019-504-t-27-6-2019>, (erişim tarihi: 05.06.2022).
- Yargıtay Ceza Genel Kurulu, 2011/2-339 Esas, 2012/103 Karar sayılı, 20.03.2012 Tarihli Kararı, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, (erişim tarihi: 20.05.2022).
- Yargıtay Ceza Genel Kurulu, 2018/545 Esas Sayılı, 2019/504 Karar Sayılı, 27.06.2019 Tarihli Kararı, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, (erişim tarihi: 20.03.2023).
- Yargıtay Ceza Genel Kurulu, 2019/9-554 Esas Sayılı, 2021/117 Karar Sayılı, 17.03.2021 Tarihli Kararı, www.kazanci.com, (erişim tarihi: 6.12.2022).
- Yargıtay Ceza Genel Kurulu, 2018/545 Esas Sayılı, 2019/504 Karar Sayılı, 27.06.2019 Tarihli Kararı, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, (erişim tarihi: 20.03.2023).
- Yargıtay Ceza Genel Kurulu, 2017/16-956 Esas, 2017/370 Karar No.lu, 26.09.2017 Tarihli Kararı, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, (erişim tarihi: 20.03.2023).